

การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก : ODOP ของ รพ.วังจันทร์

จากการประชุมของคณะกรรมการ mini DHS ของโรงพยาบาลวังจันทร์ ได้มีการคืนข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญเพื่อการจัดลำดับปัญหาสาธารณสุขในพื้นที่ คณะกรรมการฯ ได้เลือกประเด็น การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก มาเป็นประเด็น ODOP เนื่องจากในงานความรับผิดชอบตามภาระงานของ โรงพยาบาลวังจันทร์ พบว่า เครือข่ายอำเภอวังจันทร์ มีเด็กปฐมวัย (0-5ปี) ปี 2553 จำนวน 1,710 ตรวจพบพัฒนาการล่าช้า 10 คน ในจำนวนนี้มีพัฒนาการด้านภาษาล่าช้า 6 คน พิการจาก Cerebral palsy 1 คน และกลุ่มอาการ Drown 2 คน ทั้งนี้ไม่เคยมีการสำรวจ หรือศึกษาเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมผิดปกติอื่นๆ สำหรับสถิติบุคคลสมาธิสั้น พบว่าเป็นโรคที่พบบ่อยในประเทศไทยพบประมาณ ร้อยละ 2.37 (สุวรรณณี เรืองเดช, กรมสุขภาพจิต ครั้งที่ 7, 2544) ถ้าประมาณการจากสถิติดังกล่าว ในเขตพื้นที่อำเภอวังจันทร์คิดเทียบได้เป็นจำนวน 41 คน ติดตามผลการดำเนินการในปีต่อๆ มาพบว่าส่งต่อเด็ก สงสัยสมาธิสั้นปีละ 3-5 คน มีปัญหาเรื่องการสื่อสาร อาการมากที่สุดคือเด็กไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมห้อง จนไม่สามารถเข้าร่วมชั้นเรียนได้ เด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมในกลุ่มนี้พบมีมารดาบิดาวัยรุ่น หย่าร้าง single mom ครอบครัวเลี้ยงตามใจ เปิดโทรทัศน์ให้เด็กอายุน้อยกว่า 2 ปีดู จึงพบเด็กมีปัญหาด้านภาษาเพิ่มจาก 6 คนเป็น 10 คน/ปี แต่เด็ก Drown 2 คน ที่เข้าคลินิกตั้งแต่แรกเกิด ครอบครัวบอกว่า “เค้าไม่เคยทำอะไรผมเสียใจเลย อยู่กับเค้าแล้วหัวเราะทั้งวัน” จึงเป็นแรงบันดาลใจในการเฝ้าระวัง กระตุ้น ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ในเครือข่ายอำเภอวังจันทร์

รูปแบบการให้บริการเดิม สอนมารดาใช้สมุดคู่มือประเมินพัฒนาการเด็ก ไม่มีคลินิกกระตุ้นพัฒนาการ และเมื่อสงสัยจะตรวจประเมินด้วยเครื่องมือของกรมอนามัย พบพัฒนาการล่าช้าส่งต่อพบแพทย์โรงพยาบาลระยอง พบว่าผู้ปกครองไม่สามารถนำเด็กไปรับการกระตุ้นได้อย่างต่อเนื่อง พัฒนาการไม่ดีขึ้น เด็กโตขึ้นช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ปัญหาที่พบคือ การขาดรูปแบบการดูแลด้วยทีมสหสาขาวิชาชีพที่ชัดเจน การขาดเครื่องมือตรวจประเมินพัฒนาการที่มีความเฉพาะเจ้าหน้าที่ขาดทักษะ ไม่มีการสำรวจ หรือศึกษาเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมผิดปกติอื่น

วัตถุประสงค์ของการพัฒนาระบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีปัญหา คือ 1) เพื่อตรวจประเมินและค้นหากลุ่มเสี่ยงพัฒนาการล่าช้าหรือ มีปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้เร็ว 2) เพื่อกระตุ้นพัฒนาการในเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการล่าช้าและส่งต่อ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการเลี้ยงดูเด็กให้มี พฤติกรรมที่เหมาะสม และ 3) พัฒนาระบบการจัดการด้านพัฒนาการเด็กและดูแลเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า

การดำเนินงานตามประเด็น ODOP ของ รพ.วังจันทร์ ได้มีการกำหนดกิจกรรมร่วมกันของคณะกรรมการ ODOP : การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยมีการจัดทำแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ จัดทำแผนสุขภาพตำบลและโครงการเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณจาก CUP วังจันทร์ มีการจัดตั้งทีมแกนนำพัฒนาการเด็กในชุมชน พัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่ บุคลากรสาธารณสุข อสม. ครูพี่เลี้ยงศูนย์เด็กเล็กและเด็กชั้นอนุบาล การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวัง การจัดตั้งคลินิกกระตุ้นพัฒนาการเด็ก การพัฒนารูปแบบการให้บริการเชื่อมโยงในทีมสหสาขาวิชาชีพเชื่อมโยงกับการจัดบริการในชุมชน ประกอบด้วย คลินิกฝากครรภ์, งานบริการคลอด, คลินิกสุขภาพ

เด็กดี, งานเยี่ยมบ้าน อสม., คลินิกกระตุ้นพัฒนาการเด็ก การดำเนินการคัดกรอง ติดตามกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาระบบงานเชิงรุกโดยคิดค้นนวัตกรรมเชิงกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ การส่งเสริมสุขภาพทารกในครรภ์ การป้องกันความเสี่ยงในระยะคลอดและหลังคลอด และ การส่งเสริมสุขภาพทารกแรกเกิด-5ปี มีการสร้างหลักสูตรชุมชนในการดูแลผู้ป่วยในชุมชน พร้อมกับการอบรมแกนนำ เพื่อให้มีทักษะในการดูแลและฟื้นฟูสมรรถภาพให้ผู้ป่วยกลุ่มเป้าหมาย มีการกำหนดกิจกรรมหรือบริการที่จำเป็น ทั้งกิจกรรมด้านการดูแลสุขภาพของผู้ป่วย กิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วย กิจกรรมการป้องกันแผลกดทับ การประเมินคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยและญาติ การจัดหาและสร้างอุปกรณ์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพและดำรงชีวิตของผู้ป่วย การกำหนดบทบาทหน้าที่การดูแลผู้ป่วยขององค์กรหรือภาคีต่างๆ เช่น บทบาทของผู้นำชุมชน อบต. อสม. แกนนำจิตอาสาเป็นต้น รวมทั้งการจัดกิจกรรมจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อค้นหาแนวทางในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

ให้ความรู้มารดา
เรื่องการใช้สมุด
สีชมพูเป็นคู่มือ
ตรวจประเมิน
พัฒนาการเด็ก

การจัดกิจกรรมพัฒนาการเด็กใน WCC

การพัฒนาแกนนำพัฒนาการเด็ก

การพัฒนาคลินิกกระตุ้นพัฒนาการ

ผลการดำเนินงาน พบว่า จากการคัดกรองพัฒนาการเด็กในระบบ งานอนามัยโรงเรียน งานศูนย์พัฒนาการเด็กเล็ก งาน WCC การคัดกรองจาก WBC ของ รพ.สต. การคัดกรองในคลินิกบริการของ รพ.วังจันทร์ และการคัดกรองของอสม. พบเด็กพัฒนาการไม่สมวัยมีจำนวน 55 คน ต้องได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม/กระตุ้นพัฒนาการ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม 1 กลุ่มที่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม/กระตุ้นพัฒนาการได้โดยศักยภาพของ โรงพยาบาลวังจันทร์ จำนวน 37 รายและกลุ่ม 2 กลุ่มที่ต้องส่งต่อเพื่อรับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม/

กระตุ้นพัฒนาการ โดยโรงพยาบาลระยอง จำนวน 18 ราย (ส่วนใหญ่ตรวจพบเมื่อเด็กอายุมากกว่า 2 ปี) ผลการดำเนินงานในกลุ่ม 1 พบว่า เด็กที่มีพัฒนาการด้านภาษาล่าช้า จำนวน 12 ราย ผลกลับมาปกติ 7 ราย เด็กที่มีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อผิดปกติ จำนวน 10 ราย ผลกลับมาปกติ 8 ราย เด็กที่มีพัฒนาการด้านสังคมและการช่วยเหลือตนเอง 12 ราย, ด้านพฤติกรรมอีก 3 รายในกลุ่มนี้รอดติดตามประเมินผลใช้เวลาอย่างน้อยอีก 12 เดือน แต่มีแนวโน้มพัฒนาการดีขึ้น ผลการดำเนินงานในกลุ่ม 2 พบว่า เด็กในกลุ่มนี้ จำนวน 18 ราย ทุกรายได้รับการติดตามต่อเนื่อง และมีแนวโน้มพัฒนาการดีขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่ม Down syndrome, Autistic, ADHD เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ด้านภาษาจากการติดตามพบว่าเด็กสามารถใช้ภาษาสื่อสารได้มากขึ้น